

Спеціалізованій вченій раді Д 79.051.04
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
Міністерства освіти і науки України

В І Д Г У К

офіційного опонента

доктора економічних наук, доцента

Приказюк Наталії Валентинівни

на дисертаційну роботу Шишкіної Олени Вікторівни

на тему: «Методологія управління фінансовими ризиками

промислових підприємств»,

представленої на здобуття наукового ступеня доктора економічних

наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

Трансформаційні процеси, що відбуваються у світовому економічному просторі, розростання фінансово-економічної кризи, пандемія COVID-19 зумовлюють підвищення невизначеності функціонування усіх суб'єктів підприємницької діяльності, у тому числі і промислових підприємств.

Посилення негативного впливу зовнішнього середовища на процеси функціонування і розвитку економічних суб'єктів, зростання ризиковості в усіх сферах діяльності вимагає оперативного прийняття виважених тактичних та стратегічних рішень, що висуває нові високі вимоги як до управління промисловими підприємствами загалом, так і їх ризик-менеджменту, зокрема.

Ризиковий характер діяльності промислових підприємств, у тому числі і посилення ризиків, породжених зовнішнім середовищем, обумовлює

необхідність розробки та впровадження ефективної системи управління ризиками для забезпечення стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності таких підприємств.

У сучасних умовах при пошуку шляхів забезпечення сталого функціонування і розвитку промислових підприємств актуалізуються питання теорії, методології та практики управління ними в умовах кризи і невизначеності макро-, мезо- і мікросередовища.

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається тим, що в умовах глобалізації та переходу до інноваційної економіки істотно посилюються ризики промислових підприємств, змінюється їх структура та джерела виникнення. Це висуває підвищені вимоги до ідентифікації, оцінки та управління ризиками промислових підприємств, а також визначення їх схильності до ризику. Ринкове середовище, в якому діють вітчизняні промислові підприємства, носить імовірнісний характер, відрізняється значним ступенем невизначеності і спричинює значну сукупність взаємопов'язаних фінансових та інших видів ризиків, а отже стає все більш мінливим, складним, нестійким й важко передбачуваним.

Уникнути фінансових та інших видів ризиків промислому підприємству у ході реалізації своєї операційної, фінансової та інвестиційної діяльності практично неможливо. Тому виявлення ризикоформуючих чинників, ідентифікація, аналіз і оцінка ступеня ризику, вибір методів ефективного управління ризиками, які спрямовані на мінімізацію і нейтралізацію можливих фінансових втрат стають основними завданням управлінської діяльності будь-якого промислового підприємства.

Викладене слугує підтвердженням актуальності представленого дисертаційного дослідження О.В. Шишкіної, присвяченого поглибленню теоретико-методологічних та науково-практичних положень управління фінансовими ризиками промислових підприємств.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Поглиблене вивчення тексту дисертаційної роботи, наведених у ній статистичних даних і розрахунків дозволяє зробити висновок про обґрунтованість та достовірність викладених у ній наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтованість отриманих наукових результатів, висновків та рекомендацій забезпечується використанням апарату загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, поєднанням глибокого і критичного аналізу та осмисленням здобувачем положень наукових джерел, використанням достатнього масиву фактичних даних і науковим обґрунтуванням власних наукових положень.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є класичні й сучасні фундаментальні концепції, які містяться в працях класиків економічної та управлінської науки, а також вітчизняних і закордонних учених, які працюють у сфері фінансів, економіки, управління промисловими підприємствами та управління фінансовими ризиками, що дало змогу сформулювати концептуальну цілісність проведеного дослідження.

Аналітична частина дисертаційної роботи спирається на нормативно-правові та законодавчі акти, вітчизняні та зарубіжні стандарти у сфері управління фінансовими ризиками, монографічні дослідження та наукові публікації провідних вітчизняних і закордонних учених і практиків, аналітичні матеріали Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України; статистичні матеріали Державної служби статистики України, НБУ; публікації міжнародних фінансових організацій; інформаційні ресурси мережі Інтернет; особисті спостереження та розрахунки.

Використаний спектр наукових методів дослідження дав змогу дисертанту досягти мети роботи і комплексно підійти до вирішення поставлених завдань. Дисертантка продемонструвала володіння в необхідному обсязі методами аналізу, синтезу, індукції, дедукції, інструментами економіко-математичного моделювання, графічної візуалізації та ін.

Обґрунтованість результатів наукового дослідження підтверджується наступним: досліджено фінансово-інвестиційні ризики і загрози, що негативно впливають на рівень фінансової та інвестиційної безпеки суб'єктів економіки на макро-, мезо і мікроекономічному рівні (тема науково-дослідних робіт Чернігівського національного технологічного університету МОН України «Теоретико-прикладні аспекти фінансових стимулів розвитку суб'єктів господарювання в умовах нестаціонарної економіки» (№ державної реєстрації 0118U004408)); описано теоретико-методичні підходи до оцінки вартості промислового підприємства в умовах ризику і невизначеності навколишнього середовища (тема – «Стратегічні пріоритети та механізми фінансового забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0118U004407)), досліджено теоретичні аспекти управління фінансовими ризиками в системі економічної безпеки промислових підприємств, виокремлено ризики фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств, проведена ідентифікація ризиків і загроз стійкого функціонування і розвитку промислових підприємств (тема науково-дослідної роботи «Розробка фінансово-економічних засад інноваційного розвитку базових галузей економіки регіону» (№ державної реєстрації 0110U007062)); досліджено теоретико-прикладні аспекти управління інноваційно-інвестиційними ризиками суб'єктів підприємництва (тема – «Інноваційно-інвестиційні засади стійкого розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0115U001150)); визначено сутнісні ознаки та складові реального сектору економіки й уточнено його функціональне призначення (тема – «Фінансова стійкість економічних систем у кризових умовах господарювання» (№ державної реєстрації № 0115U001149)); систематизовано методи управління фінансово-інвестиційними ризиками суб'єктів підприємництва у контексті мінімізації ризиків і загроз погіршення рівня фінансово-економічної безпеки, досліджені особливості використання факторингу як методу забезпечення фінансової безпеки економічних суб'єктів різних типів

(тема – «Науково-практичні засади формування фінансово-економічної безпеки різних економічних систем» (№ державної реєстрації 0115U0011451)).

Кількість, обсяг і якість наведених друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України й підтверджують обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Новизна отриманих результатів дослідження підтверджена відповідною апробацією у наукових виданнях, які мають загальнодержавне значення, а також адресною практичною реалізацією. Основні положення дисертаційного дослідження пройшли апробацію та отримали позитивну оцінку на 19 наукових та науково-практичних конференціях з широкою географією проведення.

Мета дисертаційного дослідження відповідає обраній темі роботи. Об'єкт і предмет дослідження визначено вірно. Зміст сформульованих наукових задач структурно-логічно узгоджений, їх кількість можна вважати достатньою для розкриття обраної теми дисертації і вирішення поставленої мети.

Дисертант дотримується логічного та структурованого викладення матеріалу. Висновки, що наводяться в кінці розділів дисертації, є узагальненням досліджень та основою формулювання практичних рекомендацій. Вони не містять внутрішніх суперечностей і мають практичну спрямованість. Пропоновані методичні підходи є такими, що дозволяють проводити конкретні розрахунки.

Отримані наукові положення сформульовано коректно, по кожному з них визначено наукові результати, сутність їх новизни та її ступінь.

Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи Шишкіної О.В.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Аналіз дисертаційної роботи показав, що одержані результати дослідження мають теоретичну та практичну значущість. Основні досягнення автора конкретизуються в наступних елементах наукової новизни.

У дисертації вперше обґрунтовано методологічний базис дослідження управління фінансовими ризиками промислових підприємств, який спирається на систематизацію основних законів, закономірностей та взаємопов'язаних із ними принципів управління фінансовими ризиками (с.162-190), що дозволило дисертантці виявити та описати найбільш суттєві, постійні, змінні та тимчасові зв'язки між основними компонентами системи управління фінансовими ризиками й прослідкувати особливості їх формування та розвитку, що загалом заклало підґрунтя своєчасній ідентифікації, аналізу, оцінці ризиків та розробці й запровадженню комплексу відповідних антиризикових заходів.

У роботі сформульовано концептуальні положення системи управління фінансовими ризиками промислових підприємств, у тому числі встановлена мета такої системи, визначені її складові підсистеми, описані властивості, сформульовані основоположні принципи (с. 326-334), що дало змогу поглибити теоретико-методологічні засади управління фінансовими та іншими видами ризиків та розробити прикладні заходи щодо підвищення результативності такого управління. При цьому автором запропоновано теоретичну концептуалізацію фінансових ризиків промислових підприємств, в основу якої покладено ключові положення хвильової теорії та теорії життєвого циклу виду економічної діяльності / підприємства / технологічного процесу / засобів виробництва / продукції, яка виготовляється (с. 297 - 315).

Позитивної оцінки заслуговує визначення методологічної основи та побудова алгоритму оцінювання вартості фінансової безпеки з урахуванням витрат на антикризові заходи. Запропонований алгоритм ґрунтується на розрахунку сумарних фінансових потреб на реалізацію заходів протидії фінансовим ризикам (с. 367 - 383), й дозволяє не тільки диверсифікувати антиризикові заходи, спрямовані на мінімізацію фінансових втрат, а й дає можливість оцінити вплив системи управління фінансовими ризиками промислових підприємств на рівень їхньої фінансової безпеки.

Заслуговує на увагу методологічне обґрунтування теоретичного базису управління фінансовими ризиками промислових підприємств, через

узагальнення наявних класифікацій видів промислових підприємств (с. 103 - 109), та доповнення наявних класифікацій фінансових ризиків ознаками, які враховують основні види економічної діяльності промислових підприємств, етапи їх життєвого циклу та функції фінансового управління (с. 114 – 121). Результати проведених автором досліджень розширюють можливості наукового обґрунтування вибору інструментарію мінімізації / нейтралізації негативного впливу фінансових ризиків.

Наукову новизну містить удосконалення методичних підходів до визначення схильності промислових підприємств до фінансового ризику (фінансового ризик-апетиту), що дозволяють обрахувати кількість фінансових ризиків, яку промислове підприємство у ході досягнення своїх стратегічних цілей може прийняти залежно від темпів його економічного розвитку, фінансових і операційних можливостей, очікувань дохідності зацікавлених сторін (наявних і потенційних власників, інвесторів, кредиторів тощо) та на противагу усталеній практиці, передбачають встановлення необхідного «буферу капіталу» між його сукупним фінансовим ризиком і здатністю приймати такі ризики (с. 150 - 154).

Важливим з точки зору теорії і практики є обґрунтування наукового підходу до встановлення джерел фінансових ризиків, який базується на послідовній ступеневій деталізації виявлення першопричин їх виникнення і дозволяє своєчасно розробляти та реалізовувати цілісну систему антиризикових заходів, спрямованих на мінімізацію ймовірності виникнення фінансових ризиків у діяльності промислових підприємств (с. 374 - 378).

Вагомим здобутком слід вважати запропоновану автором дескриптивну конструкцію комплексно-поетапного механізму управління фінансовими ризиками промислових підприємств, яка дозволяє підібрати відповідні методи та засоби мінімізації ризиків, сформулювати стратегію протидії фінансовим ризикам з урахуванням планового рівня фінансової безпеки й реалізує поетапний комплексний підхід до цілеспрямованого впливу на всі фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що спричиняють фінансові ризики, з метою ліквідації /

мінімізації негативного впливу фінансових та інших видів ризиків на функціонування та розвиток промислових підприємств (с. 315 - 337).

Позитивної оцінки також заслуговує розширення понятійно-категоріального апарату теорії управління фінансовими ризиками промислових підприємств шляхом уточнення сутності дефініції «фінансовий ризик промислового підприємства» через розширення переліку відповідних йому функцій, до яких дисертантом віднесено: інформаційно-аналітичну, регулятивну, інноваційну та захисну як реакцію на комплекс загроз його функціонуванню та розвитку (с. 62 - 70), а також через введення в науковий обіг поняття «вартість (ціна) фінансової безпеки», яке запропоновано розглядати через витрати частини прибутку або інших коштів підприємства на нейтралізацію факторів, що їх спричиняють, за вибраним напрямом протидії фінансовим ризикам (с. 378 - 397). Впровадження означених понять дозволило автору підвищити рівень наукової обґрунтованості управління фінансовим ризиками промислових підприємств.

Серед теоретичних розробок слід відзначити запропоновані в роботі методичні підходи до дослідження умов виникнення циклічності фінансових та інших видів ризиків у процесі функціонування промислових підприємств за рахунок узагальнення та систематизації ключових ризиків відповідно до етапів життєвого циклу економічної діяльності, промислового підприємства, технологічного процесу, засобів виробництва та товару (с. 297 – 315). Застосування зазначеного підходу дозволило здобувачу визначити результат сумарної дії фінансових ризиків та обґрунтувати створення типового профілю таких ризиків.

Важливими з позиції практики є представлені методичні положення з оцінювання ефективності управління фінансовими ризиками промислових підприємств за рахунок обґрунтування сукупності фінансових показників. Застосування запропонованих показників дає змогу ідентифікувати варіативність фінансових ризиків та їх співвідношень, дозволяє виявити фактори, що призвели до критичних значень таких показників, визначити ступінь залежності негативних

фінансових наслідків від впливу виявлених факторів, розробити й реалізувати систему заходів протидії ризикам, що призвели до критичних значень вказаних показників (с. 340 - 356).

Науковий інтерес представляє розроблений дисертантом науково-методичний інструментарій діагностики рівня фінансової безпеки промислових підприємств в умовах ризику та невизначеності зовнішнього середовища (с. 384 – 388), який дозволяє не тільки провести детальний аналіз рівня фінансової безпеки промислових підприємств (що було представлено у додатку Ж), а й передбачити зміни параметрів фінансової безпеки промислового підприємства в середньо- і довгостроковій перспективі.

Характеризуючи дисертаційну роботу, слід відзначити, що основні її наукові положення викладені логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах власних досліджень здобувача. Висновки до дисертаційної роботи у повній мірі узагальнюють найбільш значущі наукові результати проведеного дослідження.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Теоретичне значення дисертаційної роботи О.В. Шишкіної полягає у розробленні та удосконаленні теоретичних, методологічних основ та обґрунтуванні практичних положень управління фінансовими ризиками промислових підприємств.

Практичне значення висунутих до захисту положень, висновків, підходів полягає у тому, що розроблені й обґрунтовані здобувачкою наукові напрацювання, представлені в дисертаційній роботі, можуть стати методологічною базою управління фінансовими ризиками промислових підприємств різних видів діяльності.

Запропоновані методологічні підходи та розроблені рекомендації знайшли відображення у практичній діяльності органів державної влади, наукових інститутів, фінансових установ, промислових підприємств різних видів діяльності

та використовуються в методичному забезпеченні навчального процесу вищими навчальними закладами.

Основні положення, викладені у дисертації, висновки, методичні підходи та рекомендації були використані в роботі: Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації (довідка від 09.01.2020 р., № 03.02-10/126); Фінансового управління Чернігівської міської ради (довідка від 27.02.2020 р., № 01/07); Поліського фонду Міжнародних та регіональних досліджень (довідка від 10.09.2019 р., № 23-11/19); Управління транспорту та зв'язку Чернігівської міської ради (довідка від 03.10.2014 р., № 1-05/ 441); Інституту агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України (довідка від 02.03.2020 р., № 104); Управління з економіки і фінансів ПрАТ «ЧЕЗАРА» (довідка від 02.03.2020 р., № 417/67); ТОВ «Чернігівський автозавод» (довідка від 04.03.2020 р., № 014Л/20); ПП «Мануфактура декора Сіверська» (довідка від 14.02.2020 р., № 14/2); Філії АТ «Укрексімбанк» у м. Чернігові (довідка від 05.03.2020 р., № 076-004/270); Приватного багато-профільного підприємства «ВИМАЛ» (довідка від 12.11.2019 р., № 237); ТОВ «Сармак» (довідка від 12.02.2020 р., № 1202, ПП «ГумаТрест» (довідка від 05.02.2020 р., № 3); ТОВ «Бімекс-Агро» (довідка від 21.01.2020 р., № 5); АТ «Райффайзен Банк Аваль» (довідка від 10.02.2020 р., № 28); ПрАТ Чернігівська взуттєва фабрика «Берегиня» (довідка від 12.05.2020 р., № 156); Чернівецького міського комунального Шляхо-експлуатаційного підприємства (довідка від 07.05.2020 р., № 100).

Авторські розробки використовуються в навчальному процесі Чернігівського національного технологічного університету під час викладання курсів: «Аналіз і оцінка фінансових ризиків», «Управління фінансовими ризиками підприємств», «Страховання фінансових ризиків», «Інноваційний розвиток підприємства» (довідка 202/08-386 від 02.03.2020 р.).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Наукові положення, висновки та рекомендації автора опубліковані у 63 працях, у тому числі 1 одноосібній монографії, 11 підрозділах у колективних монографіях, 32 статтях у наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних (з них 15 одноосібних статей), 2 статтях у зарубіжних виданнях, 19 робітах апробаційного характеру. Загальний обсяг наукових робіт становить 90,45 ум. друк. арк., з яких 64,82 ум. друк. арк. належить особисто автору.

В опублікованих наукових працях розкривається сутність і зміст положень, задекларованих автором як таких, що містять елементи наукової новизни.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація написана державною мовою і складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структурна побудова дисертації відповідає кваліфікаційним ознакам, стиль викладу і подача матеріалу є логічними, послідовними і взаємопов'язаними. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти та оцінити основні ідеї роботи.

Автореферат за змістом відповідає дисертаційній роботі та повною мірою розкриває її положення, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, ступінь новизни представлених на захист розробок.

Якість, кількість і обсяг наукових праць, опублікованих О.В. Шишкіною, відповідає рівню докторської дисертації, їх зміст та тематична спрямованість відповідають спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Зауваження та дискусійні положення

Загалом позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних автором результатів, слід вказати на деякі зауваження та дискусійні положення, що мають місце в дисертаційній роботі:

1. У п. 1.3 дисертації при розгляді підходів до побудови класифікації фінансових ризиків (с. 111 - 112) доцільно було б дослідити особливості і умови

їх застосування промисловими підприємствами та акцентувати увагу на тому, які саме підходи використовувалися автором для побудови узагальненої класифікації фінансових ризиків і що слугувало підставою їх обрання. Також доречним було б наочне представлення узагальненої класифікації фінансових ризиків.

2. Досліджуючи мінімізацію і нейтралізацію фінансових ризиків у системі заходів щодо забезпечення стійкого функціонування та розвитку суб'єкта підприємницької діяльності (рис. 2.3, с. 159 - 160), автор слушно зазначає, що в межах механізмів нейтралізації фінансових ризиків можна виділити зовнішні і внутрішні (с. 161 - 162). При цьому варто було б приділити увагу систематизації таких зовнішніх і внутрішніх механізмів, їх характеристики, особливостям їх застосування для промислових підприємств різних видів, що дозволило б поглибити теоретико-методологічну складову дисертаційної роботи.

3. У п. 3.1 дисертаційної роботи автором проведено ретроспективний аналіз основних показників функціонування промислових підприємств різних видів та розмірів у господарському комплексі України, аналіз інфляційних процесів у країні та ризикозалежності промислових підприємств від інвестиційної привабливості національної економіки, на основі чого узагальнено основні проблеми, що виникають у діяльності промислових підприємств, та визначено сукупність взаємопов'язаних фінансових ризиків, що ними спричиняються, на макроекономічному, мезоекономічному рівні та на рівні окремих промислових підприємств. Незважаючи на значний обсяг опрацьованої здобувачем статистичної інформації, варто було б додатково дослідити вплив трансформаційних змін і перетворень, що відбуваються на товарних і фінансових ринках, на функціонування промислових підприємств та визначити потенційні ризики, зумовлені ними, а також можливі шляхи протидії таким ризикам. Це дало б можливість більш системного розуміння загроз зовнішнього і внутрішнього середовища, що можуть виникнути в коротко-, середньо- і

довгостроковій перспективі, та врахування широкого спектру ризиків при реалізації фінансового ризик-менеджменту на промислових підприємствах.

4. У п.3.2 (с. 266 – 278) досить фрагментарно представлено опрацювання досвіду управління фінансовими ризиками промислових підприємств. Цю складову дослідження варто було б розширити шляхом поглибленого аналізу системи управління фінансовими ризиками вибірки промислових підприємств, що функціонують в Україні, як вітчизняних, так і з іноземним капіталом. При цьому бажано було б дослідити особливості здійснення ризик-менеджменту, методи і інструменти, що застосовується такими підприємствами, а також результативність управління фінансовими ризиками. Це дозволило би комплексніше оцінити стан управління фінансовими ризиками промислових підприємств в Україні та більш повно окреслити основні проблеми, з якими стикаються промислові підприємства при пошуку шляхів мінімізації негативного впливу ризиків на їх функціонування і розвиток (п. 3.3, с. 278 – 283), вказало б на спільні проблеми ризик-менеджменту, що зробило б дане дисертаційне дослідження більш ґрунтовним у контексті створення дієвої системи і механізму управління фінансовими ризиками.

5. Розглядаючи фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що спричиняють виникнення фінансових ризиків (с. 287 – 296), доцільно було б більше уваги приділити дослідженню факторів внутрішнього середовища з позиції функціонування системи ризик-менеджменту, а також сформулювати умови, за яких відбувається зростання рівня впливу ризиків на функціонування промислових підприємств та має місце посилення взаємодії і взаємозалежності впливу різних видів фінансових та інших ризиків, що здатні призвести до критичних і катастрофічних наслідків.

6. Визначаючи сутність комплексно-поетапного механізму управління фінансовими ризиками промислових підприємств (п. 4.3, с. 317), здобувач відмічає його відмінності від інших подібних механізмів, які, серед іншого, полягають у врахуванні інтересів стейкхолдерів. Вважаємо доцільним звернути увагу на необхідність дослідження взаємозв'язку стейкхолдерів, як суб'єктів

управління, з горизонтами управління фінансовими ризиками (стратегічним, тактичним і оперативним) та визначити основні функціональні задачі, які повинні вирішуватись у межах означених горизонтів управління. Такі дослідження дозволили б більш аргументовано визначити особливості побудови означеного механізму, пов'язати їх з рівнем розвитку промислового підприємства та технологіями управління, що ним застосовуються, і, тим самим, деталізувати прикладний напрямок дисертаційного дослідження.

Однак, висловлені зауваження та побажання не применшують високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного Шишкіною О.В. дослідження.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Шишкіної Олени Вікторівни на тему «Методологія управління фінансовими ризиками промислових підприємств» є системним, завершеним науковим дослідженням, яке присвячене вирішенню актуальної проблеми, що полягає в поглибленні теоретичних, методологічних основ та обґрунтуванні практичних положень управління фінансовими ризиками промислових підприємств для забезпечення стабільності їх функціонування і активізації розвитку.

Наукові положення, висновки і рекомендації, що винесені на захист, одержані автором самостійно та є суттєвим внеском у розвиток економічної науки, теорії фінансів і теорії управління ризиками.

Основні положення дисертації, що є складовими наукової новизни, отримані дослідником уперше, відзначаються авторським підходом до постановки і вирішення проблем. Тему дисертаційної роботи належним чином розкрито, поставлену мету досягнуто. За своїм змістом дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Автореферат віддзеркалює структуру, основні положення й висновки дисертації повною мірою та не містить інформації, яка відсутня в дисертаційній роботі.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що викладення наукових результатів, зміст, структура, обсяг і оформлення дисертації відповідають вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук (п.п. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), а її автор – Шишкіна Олена Вікторівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри страхування,
банківської справи та ризик-менеджменту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Н.В. Приказюк

ПІДПИС ЗАСІДНИЦІ
ВЧЕЖИЙ СЕКРЕТАР НАЧ
КАРАУЛЬНА Н.В.
23.09.2020р.

